

Μεταγλωττιστές

Νίκος Παπασπύρου

{nickie}@softlab.ntua.gr

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχ. και Μηχ. Υπολογιστών
Εργαστήριο Τεχνολογίας Λογισμικού
Πολυτεχνειούπολη, 15780 Ζωγράφου.

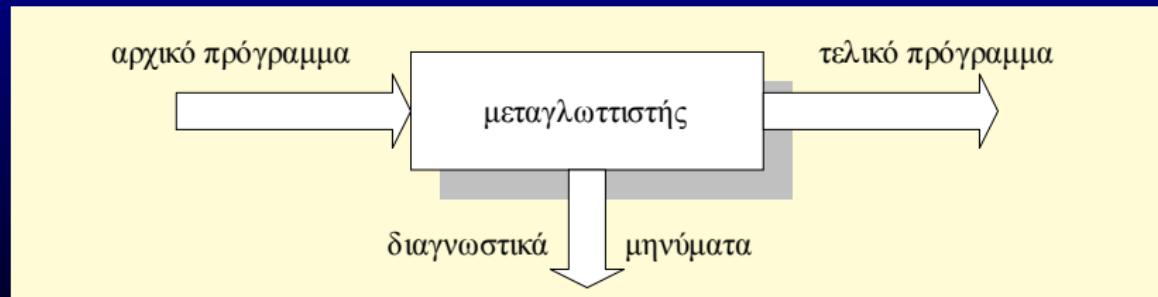
Μάρτιος 2008

Εισαγωγή (i)

- ▶ Γλώσσες προγραμματισμού
- ▶ Μεταγλωττιστές
- ▶ Αναγκαιότητα και ιστορική αναδρομή

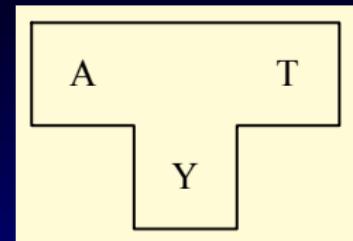
Εισαγωγή (i)

- ▶ Γλώσσες προγραμματισμού
- ▶ Μεταγλωττιστές
- ▶ Αναγκαιότητα και ιστορική αναδρομή

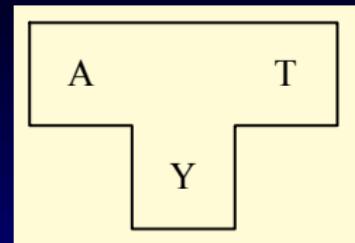
Εισαγωγή (ii)

- Αρχική γλώσσα L_A
- Τελική γλώσσα L_T
- Γλώσσα υλοποίησης L_Y

Εισαγωγή (ii)

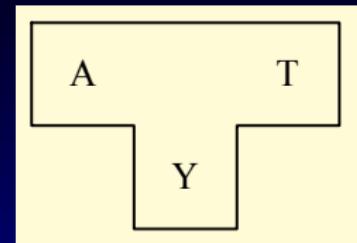
- ▶ Αρχική γλώσσα L_A
- ▶ Τελική γλώσσα L_T
- ▶ Γλώσσα υλοποίησης L_Y
- ▶ Σημασιολογία του προγράμματος P στη γλώσσα L

$$[\![P]\!]_L : Inp(P) \rightarrow Out(P)$$

Εισαγωγή (ii)

- Αρχική γλώσσα L_A
- Τελική γλώσσα L_T
- Γλώσσα υλοποίησης L_Y
- Σημασιολογία του προγράμματος P στη γλώσσα L

$$[\![P]\!]_L : Inp(P) \rightarrow Out(P)$$

- Σημασία ενός μεταγλωττιστή C

$$[\![C]\!]_{L_Y} : L_A \rightarrow L_T$$

Εισαγωγή (iii)

- ▶ Ορθότητα του μεταγλωττιστή: “το μεταγλωττισμένο πρόγραμμα πρέπει να είναι ισοδύναμο με το αρχικό”

Εισαγωγή (iii)

- Ορθότητα του μεταγλωττιστή: “το μεταγλωττισμένο πρόγραμμα πρέπει να είναι ισοδύναμο με το αρχικό”

$$\llbracket P \rrbracket_{L_A} = \llbracket \llbracket C \rrbracket_{L_Y}(P) \rrbracket_{L_T}$$

Εισαγωγή (iv)

- ▶ Είδη μεταγλωττιστών:
  - ▶ Απλοί
  - ▶ Αντίστροφοι (decompilers)
  - ▶ Μετα-μεταγλωττιστές (meta-compilers)
- ▶ Ειδικές περιπτώσεις μεταγλωττιστών:
  - ▶ Προεπεξεργαστές (preprocessors)
  - ▶ Συμβολομεταφραστές (assemblers)
  - ▶ Γεννήτορες προγραμμάτων (program generators)

Εισαγωγή (v)

► Συναφή εργαλεία

- ▶ Διερμηνείς (interpreters)
- ▶ Διαχειριστές βιβλιοθηκών (library managers)
- ▶ Συνδέτες (linkers)
- ▶ Φορτωτές (loaders)
- ▶ Εκδότες προγραμμάτων (program editors)
- ▶ Εντοπιστές σφαλμάτων (debuggers)
- ▶ Στατιστικοί αναλυτές (profilers)

Κατασκευή μεταγλωττιστή (i)

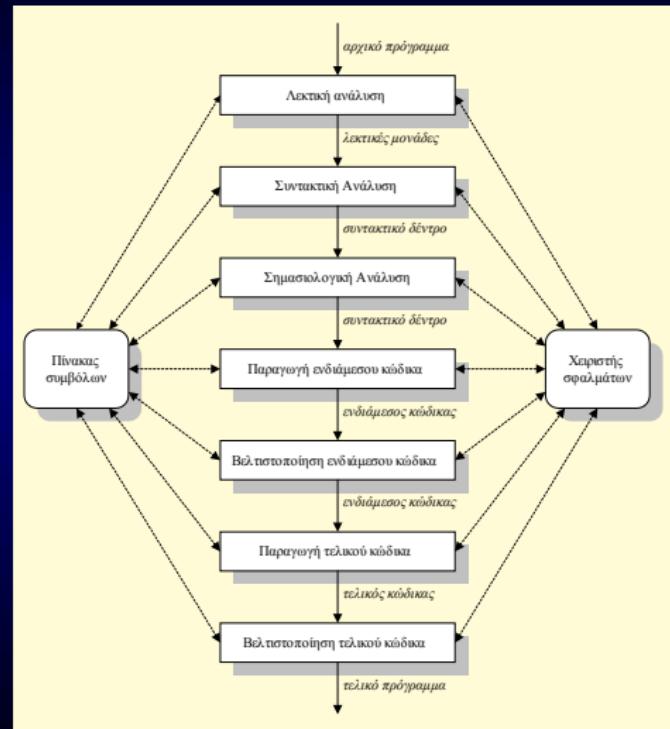
- ▶ Βασικές απαιτήσεις:
  - ▶ Να λειτουργεί **σωστά**
  - ▶ Να συμμορφώνεται με τις προδιαγραφές της αρχικής και της τελικής γλώσσας
  - ▶ Να μεταγλωτίζει προγράμματα **κάθε** μεγέθους

Κατασκευή μεταγλωττιστή (ii)

- ▶ Επιπρόσθετες απαιτήσεις:
  - ▶ Να παράγει αποδοτικό κώδικα
  - ▶ Να έχει μικρό χρόνο μεταγλώττισης
  - ▶ Να έχει μικρές απαιτήσεις μνήμης κατά τη μεταγλώττιση
  - ▶ Να δίνει καλά διαγνωστικά μηνύματα
  - ▶ Να συνεχίζει ύστερα από λάθη
  - ▶ Να είναι μεταφέρσιμος

Φάσεις και προϊόντα της μεταγλώττισης

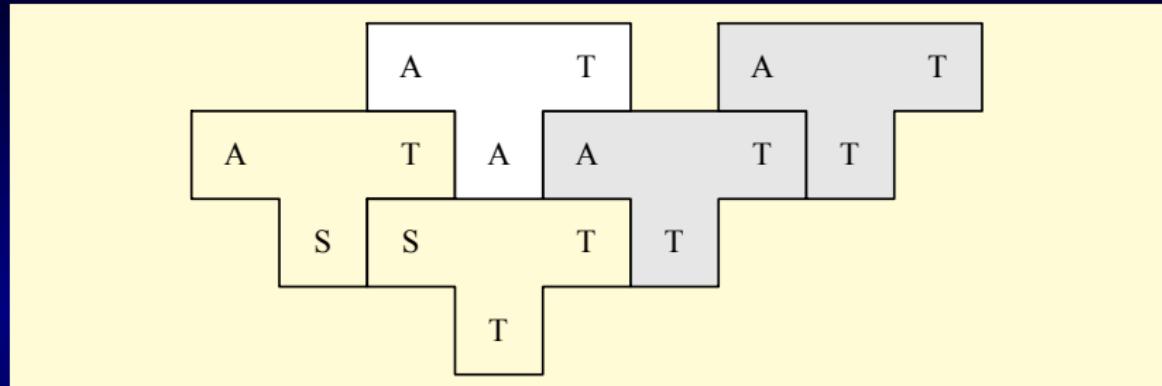
- ▶ Λεκτική ανάλυση
- ▶ Συντακτική ανάλυση
- ▶ Σημασιολογική ανάλυση
- ▶ Παραγωγή ενδιάμεσου κώδικα
- ▶ Βελτιστοποίηση
- ▶ Παραγωγή τελικού κώδικα

Θέματα υλοποίησης

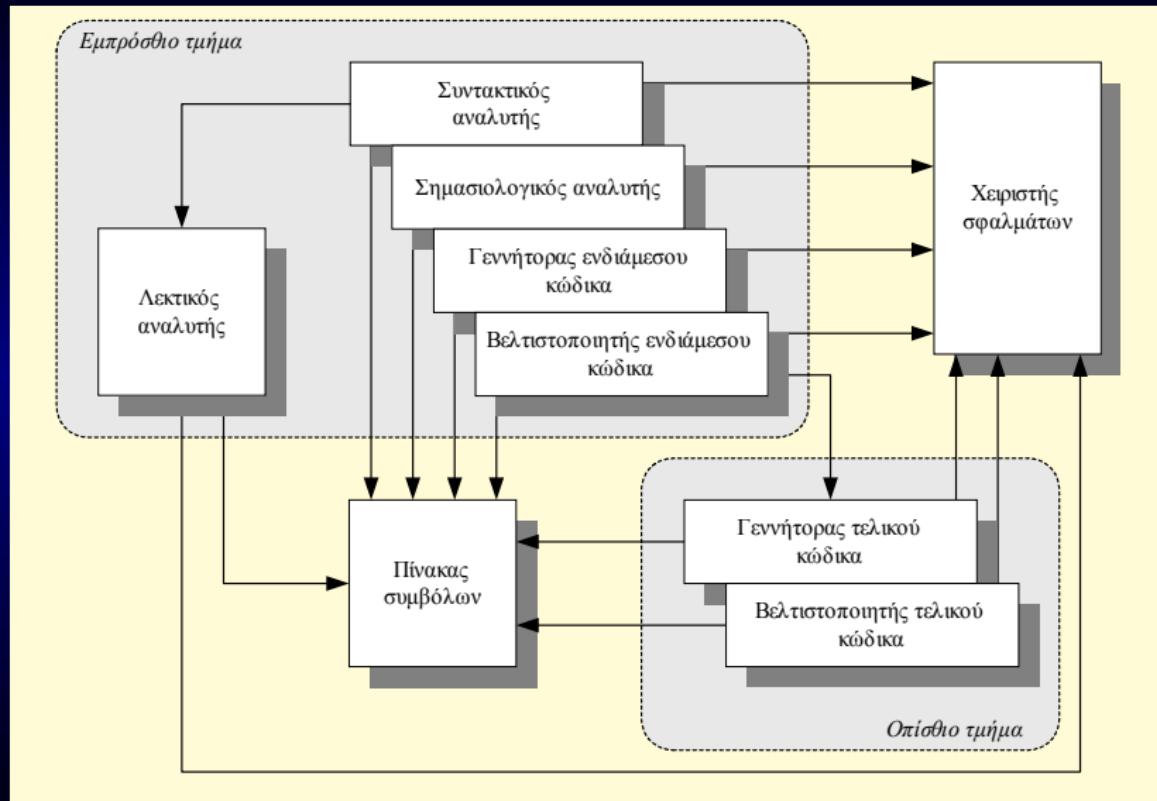
- ▶ Οργάνωση σε περάσματα
- ▶ Οργάνωση σε εμπρόσθιο και οπίσθιο τμήμα
(front-end / back-end)
- ▶ Έλεγχος ορθότητας
- ▶ Είδη διαγνωστικών μηνυμάτων και ανάνηψη
  - ▶ Εσωτερικά (internal)
  - ▶ Σφάλματα (errors)
  - ▶ Προειδοποιητικά μηνύματα (warnings)
  - ▶ Απλά μηνύματα (messages)

Εκκίνηση – bootstrapping

- Βήμα 1: Μεταγλωτιστής για $S \subset A$ στην T .
- Βήμα 2: Μεταγλωτιστής για την A στην S .
- Βήμα 3: Μεταγλωτιστής για την A στην A .

Οργάνωση σε ένα πέρασμα

Κεφάλαιο 2: Τυπικές γλώσσες

Τυπικές γλώσσες (i)

Βασικές έννοιες

- ▶ Αλφάβητο Σ
- ▶ Σύμβολο a
- ▶ Συμβολοσειρά α
- ▶ Μήκος συμβολοσειράς $|\alpha|$
- ▶ Σύνολο συμβολοσειρών μήκους n Σ^n
- ▶ Σύνολο όλων των συμβολοσειρών

$$\Sigma^* = \bigcup_{n=0}^{\infty} \Sigma^n$$

Τυπικές γλώσσες (ii)

Βασικές έννοιες (συνέχεια)

- ▶ Κενή συμβολοσειρά ϵ
- ▶ Παράθεση συμβολοσειρών $\alpha\beta$
- ▶ Παράθεση συμβολοσειράς με τον εαυτό της
  - $\alpha^0 = \epsilon$
  - $\alpha^{n+1} = \alpha\alpha^n$
- ▶ Πρόθεμα, επίθεμα, υποσυμβολοσειρά

Τυπικές γλώσσες (iii)

Βασικές έννοιες (συνέχεια)

- ▶ Γλώσσα

$$L \subseteq \Sigma^*$$

- ▶ Ένωση γλωσσών

$$L_1 \cup L_2 = \{ \alpha \mid \alpha \in L_1 \vee \alpha \in L_2 \}$$

- ▶ Παράθεση γλωσσών

$$L_1 L_2 = \{ \alpha \beta \mid \alpha \in L_1 \wedge \beta \in L_2 \}$$

- ▶ Παράθεση γλώσσας με τον εαυτό της

$$L^0 = \{ \epsilon \}$$

$$L^{n+1} = LL^n$$

- ▶ Κλείσιμο ή άστρο του Kleene

$$L^* = \bigcup_{n=0}^{\infty} L^n$$

$$L^+ = LL^*$$

Τυπικές γλώσσες (IV)

Γεννητικά μοντέλα

- ▶ Γραμματική $G = (T, N, P, S)$
  - ▶ T : τερματικά σύμβολα a
  - ▶ N : μη τερματικά σύμβολα A
  - ▶ P : χανόνες παραγωγής $\alpha \rightarrow \beta$
  - ▶ S : αρχικό σύμβολο
- ▶ Παραγωγές:
  - αν $\alpha, \beta, \gamma, \delta \in (T \cup N)^*$
  - και $(\alpha \rightarrow \beta) \in P$
  - τότε $\gamma\alpha\delta \Rightarrow \gamma\beta\delta$
- ▶ Γλώσσα: $L(G) = \{ \alpha \in T^* \mid S \Rightarrow^+ \alpha \}$

Τυπικές γλώσσες (v)

Ιεραρχία Chomsky

- ▶ Τύπου 0: όλες οι γραμματικές, $\alpha \rightarrow \beta$
- ▶ Τύπου 1: γραμματικές με συμφραζόμενα (context-sensitive), $\alpha \rightarrow \beta$ με $|\alpha| \leq |\beta|$
- ▶ Τύπου 2: γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα (context-free) $A \rightarrow \beta$
- ▶ Τύπου 3: κανονικές γραμματικές (regular)
 $A \rightarrow aB$ ή $A \rightarrow a$
- ▶ Ειδική περίπτωση: γλώσσες που παράγουν την κενή συμβολοσειρά

Τυπικές γλώσσες (vi)

Αναγνωριστές

- ▶ Τύπου 0: μηχανή Turing
- ▶ Τύπου 1: γραμμικά περιορισμένη μηχανή Turing
- ▶ Τύπου 2: αυτόματα στοίβας (push-down automata)
  - ▶ Χρήσιμα στη συντακτική ανάλυση
- ▶ Τύπου 3: πεπερασμένα αυτόματα (finite automata)
  - ▶ Χρήσιμα στη λεκτική ανάλυση

Κανονικές γλώσσες (i)

- ▶ Κανονικές γραμματικές
  - ▶ Μόνο κανόνες $A \rightarrow aB$ ή $A \rightarrow a$
  - ▶ ισοδύναμα $A \rightarrow Ba$ ή $A \rightarrow a$
- ▶ Κανονικές εκφράσεις (regular expressions)
  - ▶ Κενή συμβολοσειρά: ϵ
  - ▶ Κάθε σύμβολο του Σ : a
  - ▶ Παράθεση δύο κανονικών εκφράσεων: (rs)
  - ▶ Διάζευξη δύο κανονικών εκφράσεων: $(r|s)$
  - ▶ Κλείσιμο (ή άστρο) Kleene: (r^*)
- ▶ Συντομογραφίες:
  - ▶ απαλοιφή περιττών παρενθέσεων
  - ▶ $r^+ [a_1, a_2, \dots, a_n] [a_1 - a_2] r? .$

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία

[0-9]⁺

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία $[0\text{-}9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία $[0-9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία $[0-9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν,
εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)

([1-9][0-9]*|0)

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία $[0-9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν,
εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος

([1-9][0-9]*|0)

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία $[0-9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό ($\gammaιατί;$)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος

([1-9][0-9]*|0)(\.[0-9]+)?

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία
- ▶ [0-9]⁺
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν, εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος
  - ▶ προαιρετικά: εκθέτης με ή χωρίς πρόσημο

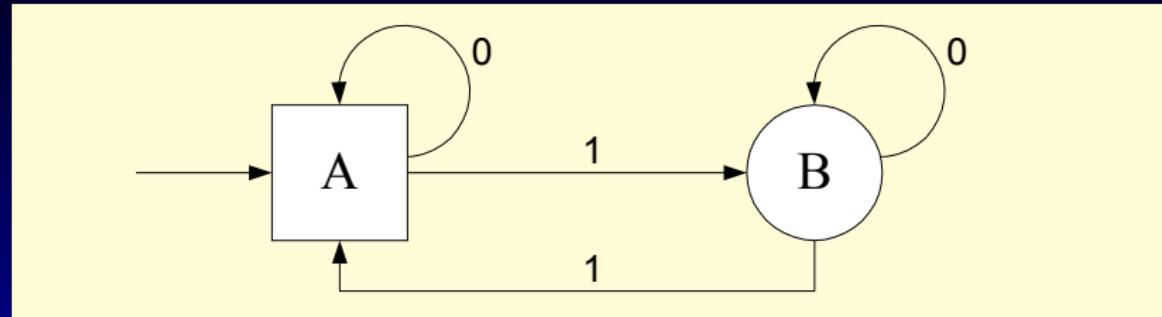
([1-9][0-9]*|0)(\.[0-9]+)?

Κανονικές γλώσσες (ii)

Παραδείγματα κανονικών εκφράσεων

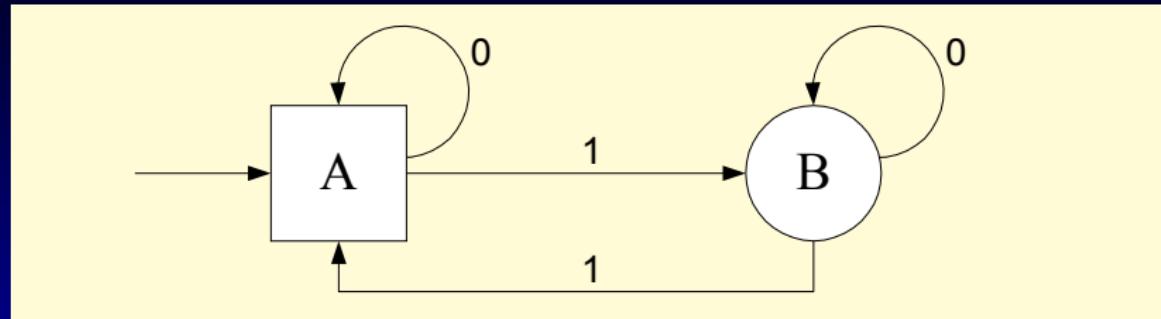
- ▶ Ακέραιες σταθερές χωρίς πρόσημο στην Pascal
  - ▶ ένα ή περισσότερα δεκαδικά ψηφία
 $[0-9]^+$
- ▶ Αριθμητικές σταθερές χωρίς πρόσημο στη C
  - ▶ ακέραιο μέρος που δεν αρχίζει με μηδέν,
εκτός αν είναι μηδενικό (γιατί;)
  - ▶ προαιρετικά: υποδιαστολή και κλασματικό μέρος
  - ▶ προαιρετικά: εκθέτης με ή χωρίς πρόσημο
 $([1-9][0-9]^*|0)(\.[0-9]^+)?((E|e)(+|-)?[0-9]^+)?$

Πεπερασμένα αυτόματα (i)

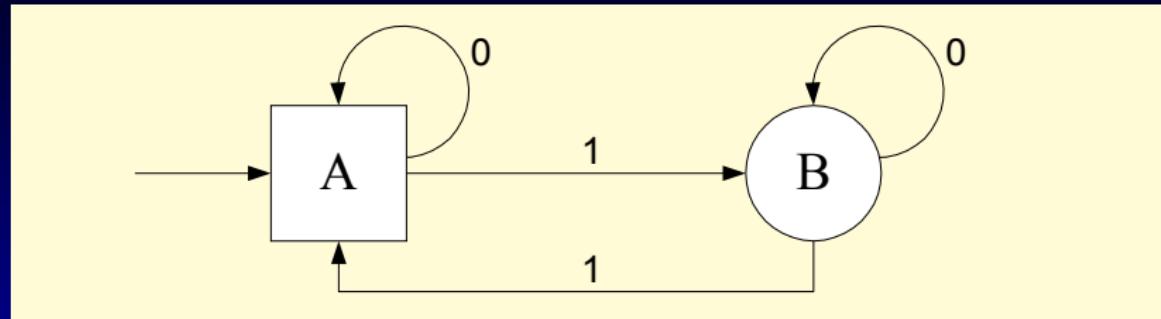
- ▶ Καταστάσεις και μεταβάσεις
- ▶ Ντετερμινιστικά (ΝΠΑ), μη ντετερμινιστικά (ΜΠΑ) και ΜΠΑ με κενές μεταβάσεις (ΜΠΑ- ϵ)
- ▶ Αρχική κατάσταση, τελικές καταστάσεις

Πεπερασμένα αυτόματα (ii)

- ▶ Ποια γλώσσα αναγνωρίζει;

Πεπερασμένα αυτόματα (ii)

- ▶ Ποια γλώσσα αναγνωρίζει;
- ▶ Τη γλώσσα των συμβολοσειρών που αποτελούνται από 0 και 1 και περιέχουν άριθμό 1

Κανονικές γλώσσες, ανασκόπηση

Αναγωγές και ισοδυναμίες

- ▶ κανονική γραμματική $\Rightarrow$ ΜΠΑ- ϵ
- ▶ ΜΠΑ- ϵ $\Rightarrow$ κανονική γραμματική

- ▶ κανονική έκφραση $\Rightarrow$ ΜΠΑ- ϵ
- ▶ ΜΠΑ- ϵ $\Rightarrow$ κανονική έκφραση

- ▶ ΜΠΑ- ϵ $\Rightarrow$ ΝΠΑ
- ▶ Ελαχιστοποίηση ΝΠΑ

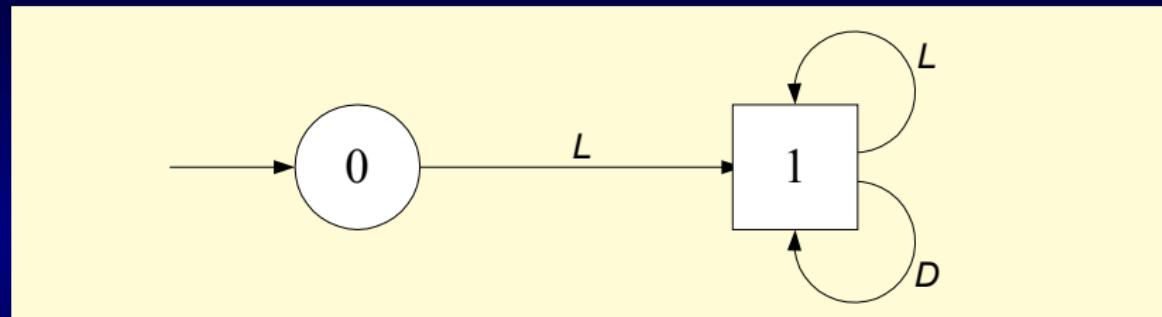
Κεφάλαιο 3: Λεκτική ανάλυση

Λεξική ανάλυση

- ▶ Λεξικές μονάδες (tokens)
- ▶ Αναγνωρίζονται με πεπερασμένα αυτόματα που:
  - ▶ διαβάζουν ενδεχομένως περισσότερους χαρακτήρες
  - ▶ οπισθοδρομούν αν χρειαστεί
  - ▶ διαθέτουν έξοδο που χρησιμοποιείται στη συντακτική ανάλυση
- ▶ Ειδικός συμβολισμός: διαγράμματα μετάβασης

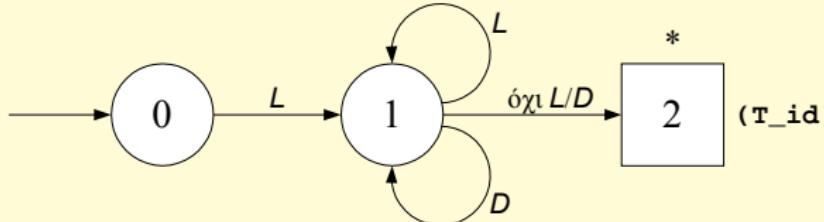
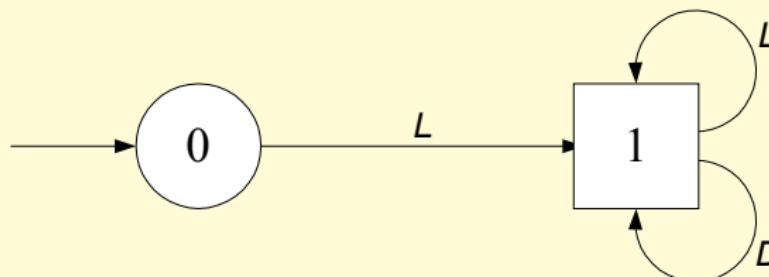
Διαγράμματα μετάβασης (i)

- Αναγνωριστικά της Pascal

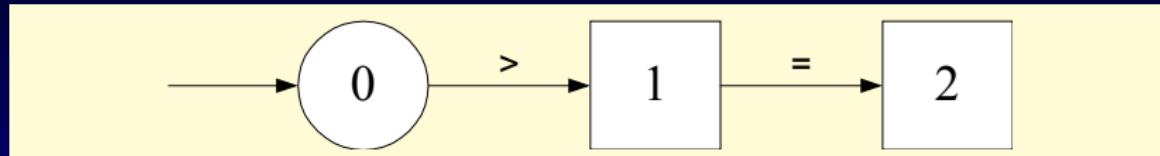
Διαγράμματα μετάβασης (i)

- Αναγνωριστικά της Pascal

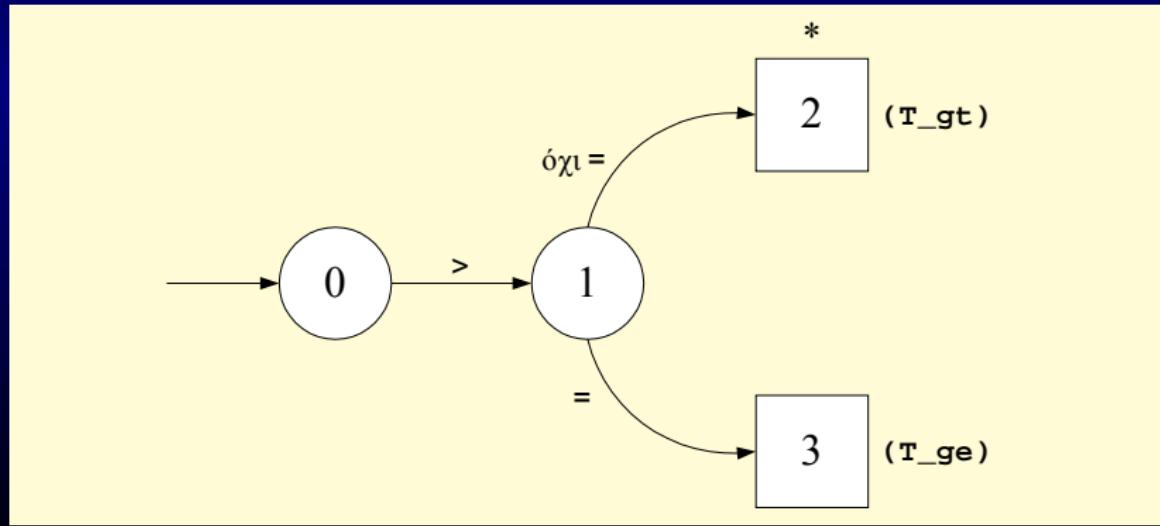
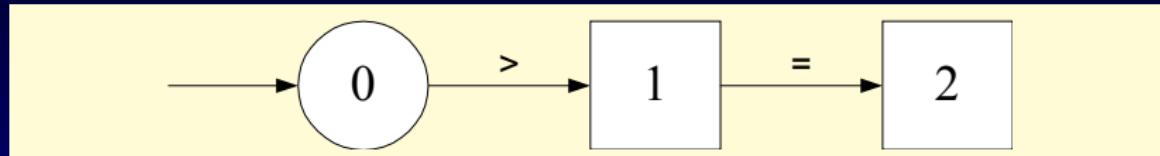
Διαγράμματα μετάβασης (ii)

► Τελεστές > και >=

Διαγράμματα μετάβασης (ii)

► Τελεστές > και >=

Κατασκευή του ΛΑ (i)

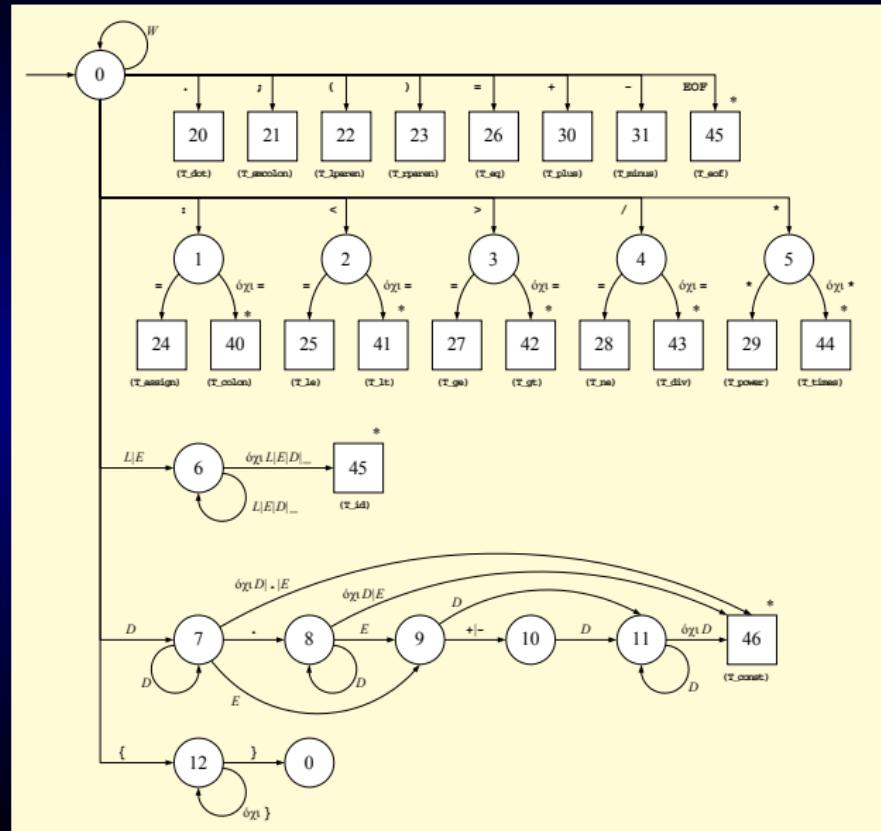
- ▶ Καταγραφή και ταξινόμηση χαρακτήρων
 $mapping : (\text{ASCII} \cup \{\text{EOF}\}) \rightarrow \Sigma$
- ▶ Καταγραφή και ταξινόμηση λεκτικών μονάδων
  - ▶ Κωδικοποίηση λεκτικών μονάδων
  - ▶ Ακολουθία χαρακτήρων (lexeme)
- ▶ Σχεδίαση του διαγράμματος μετάβασης
- ▶ Υλοποίηση του λεκτικού αναλυτή

Κατασκευή του ΛΑ (ii)

- ▶ Επιμέρους θέματα
  - ▶ Τρόπος διαχωρισμού λεκτικών μονάδων
  - ▶ Σχόλια
  - ▶ Διάκριση πεζών / κεφαλαίων γραμμάτων
  - ▶ Ενδιάμεση μνήμη (buffer)
  - ▶ Ανάνηψη από σφάλματα

Κατασκευή του ΛΑ (iii)

Σχεδίαση
συνολικού
διαγράμματος
μετάβασης

Κατασκευή του ΛΑ (iv)

- ▶ Εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης:
  - ▶ Χειρωνακτικά
  - ▶ Με πίνακα μεταβάσεων
  - ▶ Με το μεταεργαλείο **flex**

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (i)

- ▶ Μεταεργαλείο flex: γεννήτορας ΛΑ
- ▶ Είσοδος: μεταπρόγραμμα που περιγράφει τις λεκτικές μονάδες
- ▶ Έξοδος: πρόγραμμα σε C
  - ▶ Η συνάρτηση `yylex` υλοποιεί το ΛΑ
  - ▶ Επιστρέφει τον κωδικό της λεκτικής μονάδας που αναγνωρίστηκε, ή 0 στο τέλος της συμβολοσειράς εισόδου
  - ▶ Τοποθετεί στη μεταβλητή `yyltext` την αντίστοιχη ακολουθία χαρακτήρων (`lexeme`)

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (ii)

- Δομή του μεταπρογράμματος

Μέρος Α

%%

Μέρος Β

%%

Μέρος Γ

Και τα τρία μέρη μπορούν να είναι κενά

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (iii)

- ▶ Μέρος A, περιέχει
  - ▶ Σχόλια, όπως στη C
  - ▶ Κώδικα C, μέσα σε %{ και %}
  - ▶ Μνημονικά ονόματα ως συντομογραφίες κανονικών εκφράσεων
  - ▶ Δηλώσεις αρχικών καταστάσεων

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (iv)

- Μέρος A, παράδειγμα

```
%{  
#define T_eof          0  
#define T_id           1  
...  
#define T_while        52  
  
void ERROR (const char msg []);  
%}  
  
L [A-Za-z]          /* letters */  
D [0-9]              /* digits */  
W [\t\n]             /* white space */
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (v)

- ▶ Μέρος B, περιέχει κανόνες της μορφής
κανονική έκφραση ενέργεια
- ▶ Κάθε ενέργεια είναι μια εντολή της C
- ▶ Λειτουργία:
  - ▶ Διαβάζεται το μακρύτερο πρόθεμα της συμβολοσειράς εισόδου που μπορεί να αναγνωριστεί από κάποια κανονική έκφραση
  - ▶ Εκτελείται η αντίστοιχη ενέργεια

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (vi)

► Κανονικές εκφράσεις

- a Ο χαρακτήρας a.
- .
- Οποιοισδήποτε χαρακτήρας εκτός της αλλαγής γραμμής.
- \x Αν x ένα από τα a, b, f, n, r, t, v ή 0, τότε όπως στη C, αλλιώς ο ίδιος ο χαρακτήρας x.
- \123 Ο χαρακτήρας ASCII με οκταδική τιμή 123.
- \x3f Ο χαρακτήρας ASCII με δεκαεξαδική τιμή 3F.
- "abc" Η συμβολοσειρά abc.
- [abc] 'Ένας από τους χαρακτήρες a, b ή c.
- [a-z] 'Ένας από τους χαρακτήρες a έως z.
- [ac-fs] 'Ένας από τους χαρακτήρες a, c έως f, ή s.
- [^a-z] 'Ένας από τους χαρακτήρες εκτός όσων ανήκουν στην περιοχή a έως z.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (vii)

► Κανονικές εκφράσεις (συνέχεια)

{name} Η κανονική έκφραση με μνημονικό όνομα name.

rs Η παράθεση των r και s .

$r|s$ Η διάζευξη των r και s .

(r) Η κανονική έκφραση r . Οι παρενθέσεις χρησιμοποιούνται για ομαδοποίηση.

r^* Η r επαναλαμβάνεται μηδέν ή περισσότερες φορές.

r^+ Η r επαναλαμβάνεται μια ή περισσότερες φορές.

$r^?$ Η r είναι προαιρετική (επαναλαμβάνεται μηδέν ή μια φορά).

$r\{7\}$ Η r επαναλαμβάνεται ακριβώς 7 φορές.

$r\{3,5\}$ Η r επαναλαμβάνεται από 3 έως 5 φορές.

$r\{4,\}$ Η r επαναλαμβάνεται 4 ή περισσότερες φορές.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (viii)

► Κανονικές εκφράσεις (συνέχεια)

$\wedge r$	Η r αλλά μόνο στην αρχή μιας γραμμής.
$r\$$	Η r αλλά μόνο στο τέλος μιας γραμμής.
$<<\text{EOF}>>$	Το τέλος του αρχείου εισόδου.
r/s	Η κανονική έκφραση r αλλά μόνο αν ακολουθεί η κανονική έκφραση s .
$<S>r$	Η r αλλά μόνο όταν η τρέχουσα αρχική κατάσταση είναι η S .
$<S_1, S_2, S_3>r$	Η r , αλλά μόνο όταν η τρέχουσα αρχική κατάσταση είναι μια από τις S_1 , S_2 ή S_3 .
$<*>r$	Η r σε οποιαδήποτε αρχική κατάσταση.

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (ix)

- Μέρος Β, παράδειγμα

```
"and"           { return T_and;      }
...
"while"         { return T_while;   }
":="            { return T_assign;  }
":"              { return T_colon;   }

{L}({L}|{D}|_)*          { return T_id;      }
{D}+(\.{D}*(e\?-?{D}+)?){ return T_const;  }
{W}+
"(*"([^*]+|\*+[^\*]))*\*+" { /* nothing */ }

.                         { ERROR("illegal token"); }
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (x)

- Μέρος Γ, περιέχει κώδικα C

- Παράδειγμα

```
void ERROR (const char msg [])
{
    fprintf(stderr, "ERROR: %s\n", msg);
    exit(1);
}
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xi)

- ▶ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
int main ()
{
    int token;

    do {
        token = yylex();
        printf("token=%d, lexeme=\"%s\"\n",
               token, yytext);
    } while (token != T_eof);

    return 0;
}
```

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xii)

- ▶ Παράδειγμα: Αρίθμηση γραμμών

```
int lineno = 1;
```

```
[ \t]+      { /* nothing */ }
\n          { lineno++; }
```

```
void ERROR (const char msg [])
{
    fprintf(stderr, "ERROR, line %d: %s\n",
            lineno, msg);
    exit(1);
}
```

- ▶ Πρόβλημα: Λάθος αρίθμηση σε σχόλια

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xiii)

- ▶ Αρχικές καταστάσεις
  - ▶ Κοινές: %s
  - ▶ Αποκλειστικές: %x
- ▶ Ενεργοί κανόνες σε κάποια κατάσταση
- ▶ Μετάβαση μεταξύ καταστάσεων: BEGIN(s)
- ▶ Αρχική κατάσταση κατά την έναρξη λειτουργίας του ΛΑ: INITIAL

Υλοποίηση ΛΑ με το flex (xiv)

- ▶ Παράδειγμα: Αρίθμηση γραμμών (διόρθωση)
%x COMMENT

```
"(*"                      { BEGIN(COMMENT); }
<COMMENT>"*)"          { BEGIN(INITIAL); }
<COMMENT>\n              { lineno++; }
<COMMENT>*"            { /* nothing */ }
<COMMENT>[^*\n]+         { /* nothing */ }
```

Κεφάλαιο 2: Τυπικές γλώσσες

(μέρος 2ο)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή ένα μη τερματικό σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη σειρά των αντικαταστάσεων

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή ένα μη τερματικό σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη σειρά των αντικαταστάσεων
- ▶ Αριστερότερη / δεξιότερη παραγωγή (leftmost / rightmost derivation)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (i)

- ▶ Γραμματικές χωρίς συμφραζόμενα: $A \rightarrow \alpha$
  - ▶ Σε κάθε παραγωγή ένα μη τερματικό σύμβολο αντικαθίσταται, βάσει ενός κανόνα
  - ▶ Πολλές διαφορετικές παραγωγές διαφέρουν μόνο στη σειρά των αντικαταστάσεων
- ▶ Αριστερότερη / δεξιότερη παραγωγή (leftmost / rightmost derivation)
- ▶ Συντακτικά δέντρα (parse trees)

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

$$\begin{array}{lcl} S & \rightarrow & aABc \mid \epsilon \\ A & \rightarrow & cSB \mid Ab \\ B & \rightarrow & bB \mid a \end{array}$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$$\begin{aligned} \boxed{S} &\Rightarrow aA\boxed{B}c \Rightarrow a\boxed{A}bBc \\ &\Rightarrow acS\boxed{B}bBc \Rightarrow ac\boxed{S}abBc \\ &\Rightarrow acab\boxed{B}c \Rightarrow acabac \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a \end{aligned}$$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$\boxed{S} \Rightarrow aA\boxed{B}c \Rightarrow a\boxed{A}bBc$
 $\Rightarrow ac\boxed{S}\boxed{B}bBc \Rightarrow ac\boxed{S}abBc$
 $\Rightarrow acab\boxed{B}c \Rightarrow acabac$

$S \rightarrow aABc \mid \epsilon$
$A \rightarrow cSB \mid Ab$
$B \rightarrow bB \mid a$

► Αριστερότερη παραγωγή

$\boxed{S} \Rightarrow_L a\boxed{A}BC \Rightarrow_L a\boxed{A}bBc$
 $\Rightarrow_L ac\boxed{S}BbBc \Rightarrow_L ac\boxed{B}bBc$
 $\Rightarrow_L acab\boxed{B}c \Rightarrow_L acabac$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

► Μία παραγωγή

$\boxed{S} \Rightarrow aA\boxed{B}c \Rightarrow a\boxed{A}bBc$
 $\Rightarrow acS\boxed{B}bBc \Rightarrow ac\boxed{S}abBc$
 $\Rightarrow acab\boxed{B}c \Rightarrow acabac$

$S \rightarrow aABc \mid \epsilon$
$A \rightarrow cSB \mid Ab$
$B \rightarrow bB \mid a$

► Αριστερότερη παραγωγή

$\boxed{S} \Rightarrow_L a\boxed{A}BC \Rightarrow_L a\boxed{A}bBc$
 $\Rightarrow_L ac\boxed{S}BbBc \Rightarrow_L ac\boxed{B}bBc$
 $\Rightarrow_L acab\boxed{B}c \Rightarrow_L acabac$

► Δεξιότερη παραγωγή

$\boxed{S} \Rightarrow_R aA\boxed{B}c \Rightarrow_R a\boxed{A}ac$
 $\Rightarrow_R a\boxed{A}bac \Rightarrow_R acS\boxed{B}bac$
 $\Rightarrow_R ac\boxed{S}abac \Rightarrow_R acabac$

Γλώσσες χωρίς συμφραζόμενα (ii)

- Μία παραγωγή

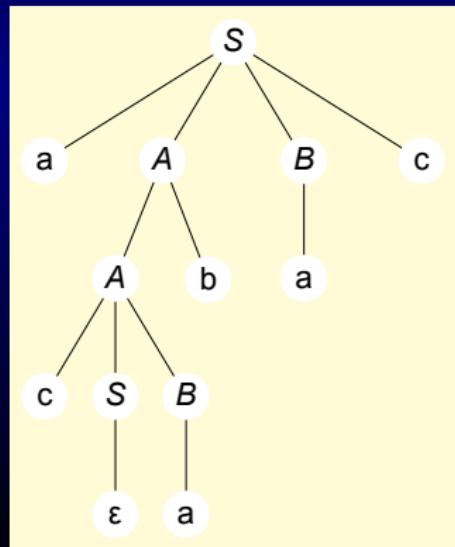
$$\begin{aligned} [S] &\Rightarrow aA[B]c \Rightarrow a[A]bBc \\ &\Rightarrow acS[B]bBc \Rightarrow ac[S]abBc \\ &\Rightarrow acab[B]c \Rightarrow acabac \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} S &\rightarrow aABc \mid \epsilon \\ A &\rightarrow cSB \mid Ab \\ B &\rightarrow bB \mid a \end{aligned}$$

- Αριστερότερη παραγωγή

$$\begin{aligned} [S] &\Rightarrow_L a[A]BC \Rightarrow_L a[A]bBc \\ &\Rightarrow_L ac[S]BbBc \Rightarrow_L ac[B]bBc \\ &\Rightarrow_L acab[B]c \Rightarrow_L acabac \end{aligned}$$

- Δεξιότερη παραγωγή

$$\begin{aligned} [S] &\Rightarrow_R aA[B]c \Rightarrow_R a[A]ac \\ &\Rightarrow_R a[A]bac \Rightarrow_R acS[B]bac \\ &\Rightarrow_R acab[S]abac \Rightarrow_R acabac \end{aligned}$$

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- Δύο γραμματικές είναι ισοδύναμες όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- Δύο γραμματικές είναι ισοδύναμες όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- Μια γραμματική είναι διφορούμενη (ambiguous) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι ισοδύναμες όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- ▶ Μια γραμματική είναι διφορούμενη (*ambiguous*) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά
- ▶ Γραμματικές και γλώσσες εγγενώς διφορούμενες (*inherently ambiguous*)

Διφορούμενες γραμματικές (i)

- ▶ Δύο γραμματικές είναι ισοδύναμες όταν παράγουν την ίδια γλώσσα.
- ▶ Μια γραμματική είναι διφορούμενη (*ambiguous*) αν υπάρχουν δύο ή περισσότερα συντακτικά δέντρα για την ίδια παραγόμενη συμβολοσειρά
- ▶ Γραμματικές και γλώσσες εγγενώς διφορούμενες (*inherently ambiguous*)
- ▶ Χρήση διφορούμενων γραμματικών στην περιγραφή της σύνταξης γλωσσών προγραμματισμού

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: ζεχρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \ stmt \ \text{else } stmt \mid \text{if } cond \ stmt \mid s1 \mid s2$

$cond \rightarrow c1 \mid c2$

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: ζεχρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond\ stmt\ \text{else } stmt\ |\ \text{if } cond\ stmt\ |\ s1\ |\ s2$

$cond \rightarrow c1\ |\ c2$

- ▶ Διφορούμενο: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;

if c1 if c2 s1 else s2

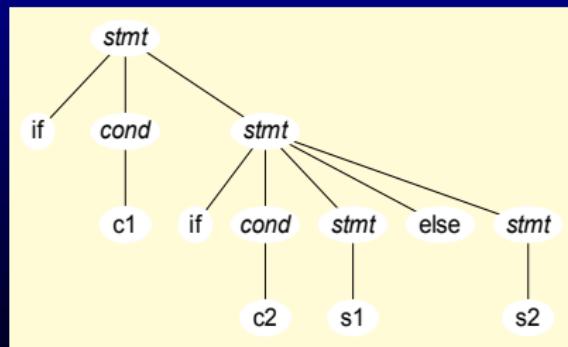
Διφορούμενες γραμματικές (ii)

- ▶ Παράδειγμα: ζεχρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \ stmt \ \text{else } stmt \mid \text{if } cond \ stmt \mid s1 \mid s2$
 $cond \rightarrow c1 \mid c2$

- ▶ Διφορούμενο: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;

if c1 if c2 s1 else s2

if c1 (if c2 s1 else s2)

Διφορούμενες γραμματικές (ii)

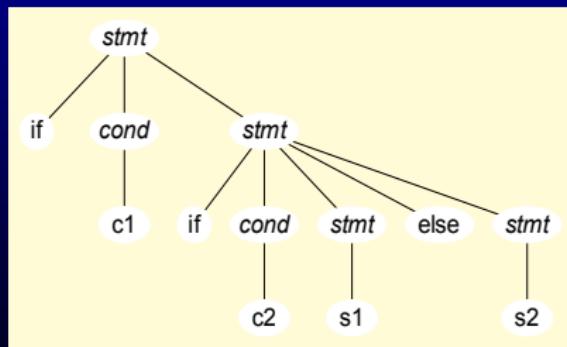
- Παράδειγμα: ζεχρέμαστο if (dangling if)

$stmt \rightarrow \text{if } cond \ stmt \ \text{else } stmt \mid \text{if } cond \ stmt \mid s1 \mid s2$

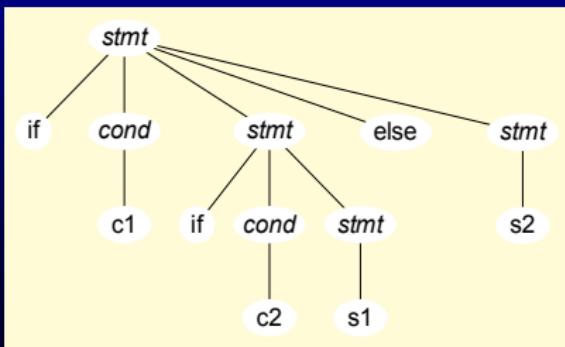
$cond \rightarrow c1 \mid c2$

- Διφορούμενο: σε ποιο if αντιστοιχεί το else;

if c1 if c2 s1 else s2

if c1 (if c2 s1 else s2)

if c1 (if c2 s1) else s2

Τρόποι παράστασης γραμματικών (i)

► Backus-Naur Form (BNF)

- ▶ Σύμβολο ::= στους κανόνες
- ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε γωνιακές παρενθέσεις,
π.χ. $\langle \text{expr} \rangle$
- ▶ Σύμβολο | για διάζευξη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (i)

► Backus-Naur Form (BNF)

- ▶ Σύμβολο ::= στους κανόνες
  - ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε γωνιακές παρενθέσεις,
 $\pi.\chi.$ $\langle \text{expr} \rangle$
  - ▶ Σύμβολο | για διάζευξη
-

$\langle \text{unsigned-number} \rangle ::= \langle \text{integer-part} \rangle \langle \text{dec-fraction} \rangle \langle \text{exp-part} \rangle$

$\langle \text{integer-part} \rangle ::= \langle \text{digit} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle \mid \langle \text{digit} \rangle$

$\langle \text{dec-fraction} \rangle ::= . \langle \text{integer-part} \rangle \mid \epsilon$

$\langle \text{exp-part} \rangle ::= \mathbf{E} \langle \text{sign} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle$
   $\mid \mathbf{e} \langle \text{sign} \rangle \langle \text{integer-part} \rangle \mid \epsilon$

$\langle \text{sign} \rangle ::= + \mid - \mid \epsilon$

$\langle \text{digit} \rangle ::= 0 \mid 1 \mid 2 \mid 3 \mid 4 \mid 5 \mid 6 \mid 7 \mid 8 \mid 9$

Τρόποι παράστασης γραμματικών (ii)

► Extended Backus-Naur Form (EBNF)

- ▶ Τερματικά σύμβολα σε εισαγωγικά
- ▶ Παρενθέσεις για ομαδοποίηση
- ▶ Αγκύλες για προαιρετικά τμήματα
- ▶ Σύμβολα * και + για επανάληψη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (ii)

► Extended Backus-Naur Form (EBNF)

- ▶ Τερματικά σύμβολα σε εισαγωγικά
- ▶ Παρενθέσεις για ομαδοποίηση
- ▶ Αγκύλες για προαιρετικά τμήματα
- ▶ Σύμβολα * και + για επανάληψη

$\langle \text{unsigned-number} \rangle ::= \langle \text{digit} \rangle^+ [\text{“.”} \langle \text{digit} \rangle^+]$
                                   $[(\text{“E”} \mid \text{“e”}) [\text{“+”} \mid \text{“-”}] \langle \text{digit} \rangle^+]$

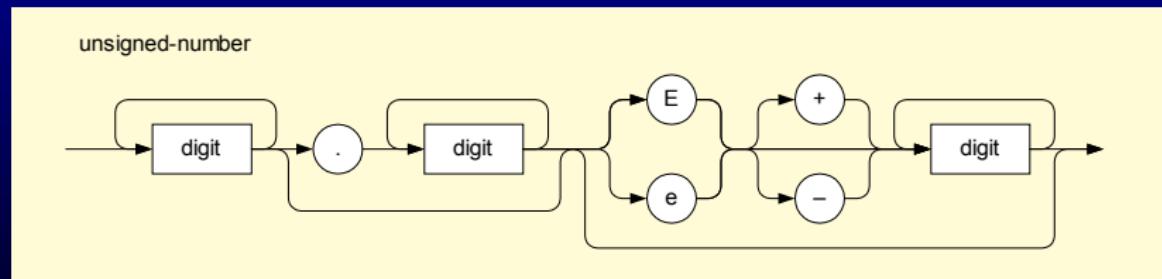
$\langle \text{digit} \rangle ::= \text{“0”} \mid \text{“1”} \mid \text{“2”} \mid \text{“3”} \mid \text{“4”}$
                                   $\mid \text{“5”} \mid \text{“6”} \mid \text{“7”} \mid \text{“8”} \mid \text{“9”}$

Τρόποι παράστασης γραμματικών (iii)

- ▶ Συντακτικά διαγράμματα
  - ▶ Τερματικά σύμβολα σε οβάλ
  - ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε ορθογώνια
  - ▶ Διαδοχή συμβόλων (παράθεση) με βέλη

Τρόποι παράστασης γραμματικών (iii)

- ▶ Συντακτικά διαγράμματα
  - ▶ Τερματικά σύμβολα σε οβάλ
  - ▶ Μη τερματικά σύμβολα σε ορθογώνια
  - ▶ Διαδοχή συμβόλων (παράθεση) με βέλη

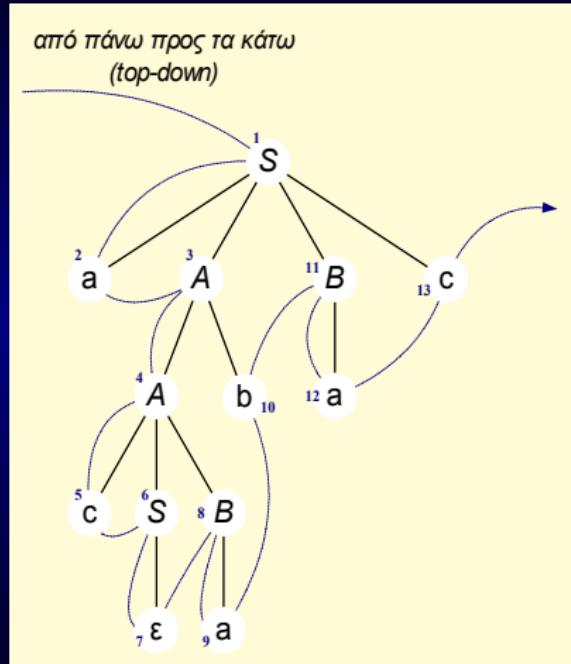
Κεφάλαιο 4:

Συντακτική ανάλυση

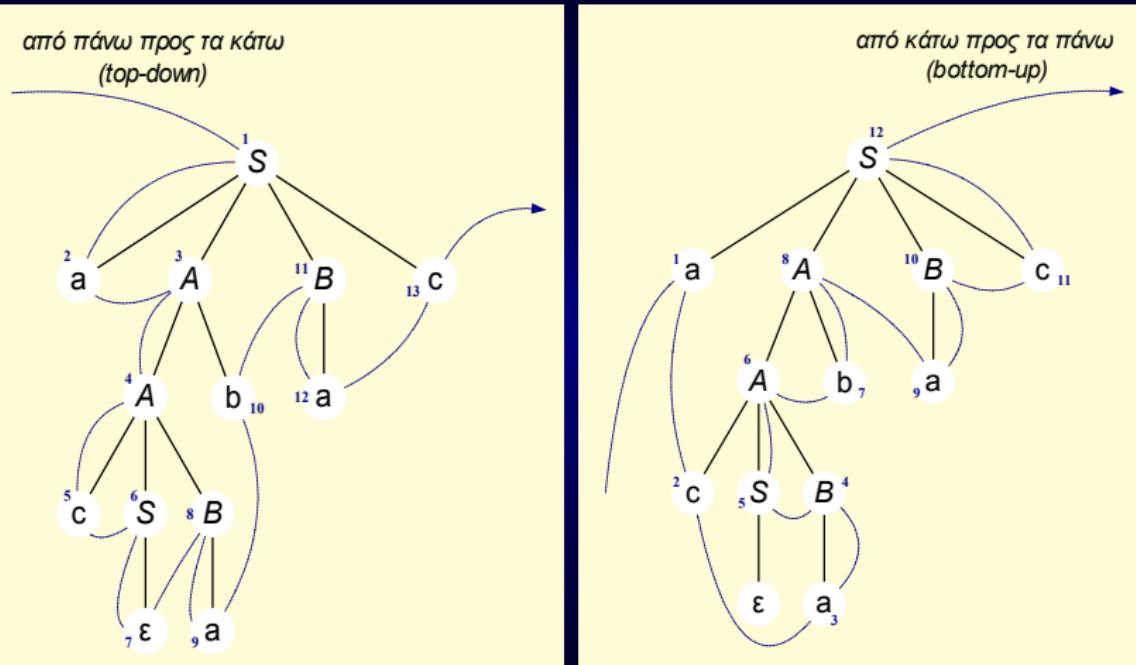
Συντακτική ανάλυση

- ▶ Συντακτικό δέντρο (parse tree)
- ▶ Κατασκευάζεται με δύο τρόπους:
  - ▶ Καθοδικά — Από πάνω προς τα κάτω (top-down)
δηλαδή ξεκινώντας από τη ρίζα και
προχωρώντας προς τα φύλλα
  - ▶ Ανοδικά — Από κάτω προς τα πάνω (bottom-up)
δηλαδή ξεκινώντας από τα φύλλα και
προχωρώντας προς τη ρίζα

Top-down και bottom-up

Top-down και bottom-up

Βοηθητικές έννοιες (i)

► Σύνολα FIRST

- ▶ Έστω συμβολοσειρά $\alpha \in (T \cup N)^*$
- ▶ Το σύνολο $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq T \cup \{\epsilon\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα από τα οποία αρχίζουν οι συμβολοσειρές που παράγονται από την α

Βοηθητικές έννοιες (i)

► Σύνολα FIRST

- ▶ Έστω συμβολοσειρά $\alpha \in (T \cup N)^*$
- ▶ Το σύνολο $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq T \cup \{\epsilon\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα από τα οποία αρχίζουν οι συμβολοσειρές που παράγονται από την α
- ▶ $\text{Av } \alpha \Rightarrow^* a\beta \quad \text{τότε } a \in \text{FIRST}(\alpha)$
- ▶ $\text{Av } \alpha \Rightarrow^* \epsilon \quad \text{τότε } \epsilon \in \text{FIRST}(\alpha)$

Βοηθητικές έννοιες (ii)

► Σύνολα FOLLOW

- ▶ Έστω μη τερματικό σύμβολο A
- ▶ Το σύνολο $\text{FOLLOW}(A) \subseteq T \cup \{\text{EOF}\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα που μπορούν να ακολουθούν το A στη διάρκεια μιας παραγωγής
- ▶ Αν το A μπορεί να είναι το τελευταίο σύμβολο σε μια παραγωγή, τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$

Βοηθητικές έννοιες (ii)

► Σύνολα FOLLOW

- ▶ Έστω μη τερματικό σύμβολο A
- ▶ Το σύνολο $\text{FOLLOW}(A) \subseteq T \cup \{\text{EOF}\}$ περιέχει τα τερματικά σύμβολα που μπορούν να ακολουθούν το A στη διάρκεια μιας παραγωγής
- ▶ Αν το A μπορεί να είναι το τελευταίο σύμβολο σε μια παραγωγή, τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$
- ▶ Αν $S \Rightarrow^* \alpha A a \beta$ τότε $a \in \text{FOLLOW}(A)$
- ▶ Αν $S \Rightarrow^* \alpha A$ τότε $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(A)$

Υπολογισμός FIRST (i)

- ▶ $\text{FIRST}(\epsilon) = \{ \epsilon \}$
- ▶ $\text{FIRST}(a\beta) = \{ a \}$
- ▶ $\alpha \in A \quad \epsilon \notin \text{FIRST}(A)$
τότε $\text{FIRST}(A\beta) = \text{FIRST}(A)$
- ▶ $\alpha \in A \quad \epsilon \in \text{FIRST}(A)$
τότε $\text{FIRST}(A\beta) = (\text{FIRST}(A) - \{ \epsilon \}) \cup \text{FIRST}(\beta)$
- ▶ για κάθε κανόνα $A \rightarrow \alpha$, πρέπει $\text{FIRST}(\alpha) \subseteq \text{FIRST}(A)$

Υπολογισμός FIRST (ii)

► Παράδειγμα

$$\text{FIRST}(E) = \{\text{id}, ()\}$$

$$\text{FIRST}(T) = \{\text{id}, ()\}$$

$$\text{FIRST}(F) = \{\text{id}, ()\}$$

$$\text{FIRST}(E') = \{+, \epsilon\}$$

$$\text{FIRST}(T') = \{*, \epsilon\}$$

$E \rightarrow T E'$
$E' \rightarrow \epsilon$
$E' \rightarrow + T E'$
$T \rightarrow F T'$
$T' \rightarrow \epsilon$
$T' \rightarrow * F T'$
$F \rightarrow (E)$
$F \rightarrow \text{id}$

Υπολογισμός FOLLOW (i)

- ▶ $\text{EOF} \in \text{FOLLOW}(S)$
- ▶ για κάθε κανόνα $A \rightarrow \alpha B \beta$
  - ▶ $(\text{FIRST}(\beta) - \{\epsilon\}) \subseteq \text{FOLLOW}(B)$
  - ▶ αν $\epsilon \in \text{FIRST}(\beta)$
τότε $\text{FOLLOW}(A) \subseteq \text{FOLLOW}(B)$

Υπολογισμός FOLLOW (ii)

► Παράδειγμα

$$\text{FOLLOW}(E) = \{), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(T) = \{ +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(F) = \{ *, +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(E') = \{), \text{EOF} \}$$

$$\text{FOLLOW}(T') = \{ +,), \text{EOF} \}$$

$$\text{FIRST}(E') = \{ +, \epsilon \}$$

$$\text{FIRST}(T') = \{ *, \epsilon \}$$

$$E \rightarrow T E'$$

$$E' \rightarrow \epsilon$$

$$E' \rightarrow + T E'$$

$$T \rightarrow F T'$$

$$T' \rightarrow \epsilon$$

$$T' \rightarrow * F T'$$

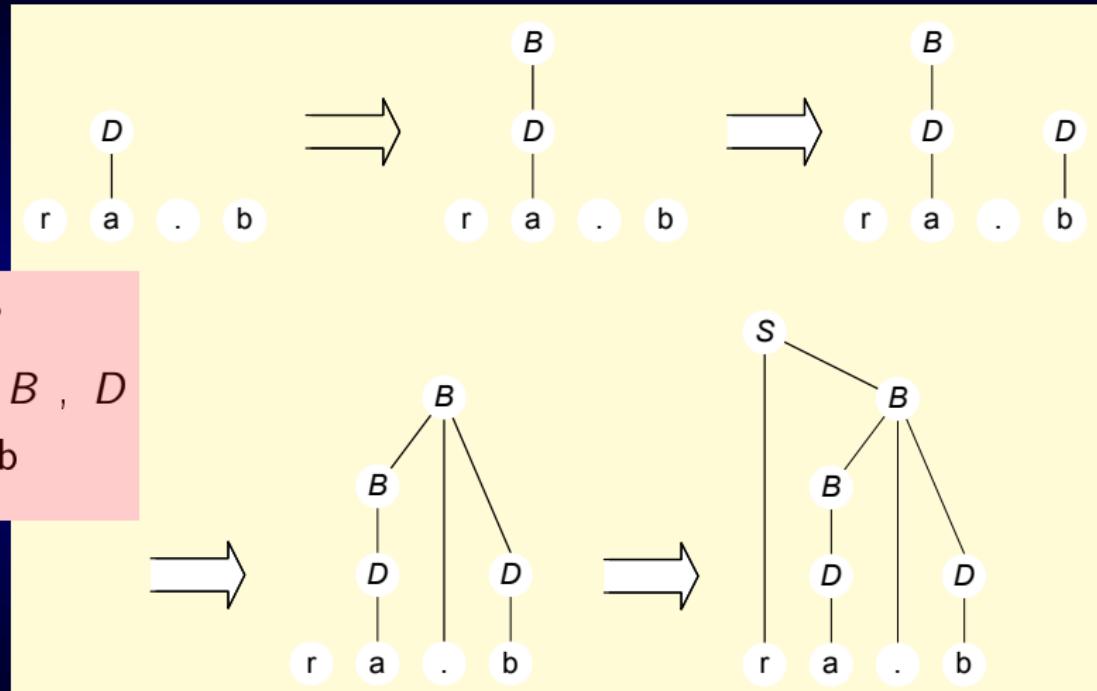
$$F \rightarrow (E)$$

$$F \rightarrow \text{id}$$

ΣA bottom-up (i)

- ▶ Η συντακτική ανάλυση ξεκινά από τα φύλλα
- ▶ Κάθε φορά, αναζητά:
  - ▶ τον αριστερότερο κόμβο του δέντρου
  - ▶ που δεν έχει ακόμα κατασκευαστεί
  - ▶ ενώ όλα τα παιδιά του έχουν κατασκευαστεί
- ▶ Επαναλαμβάνει μέχρι να κατασκευαστεί η ρίζα
- ▶ Ελάττωση (reducing): η επιλογή των κόμβων που θα αποτελέσουν τα παιδιά ενός νέου κόμβου

ΣA bottom-up (ii)

ΣA bottom-up (iii)

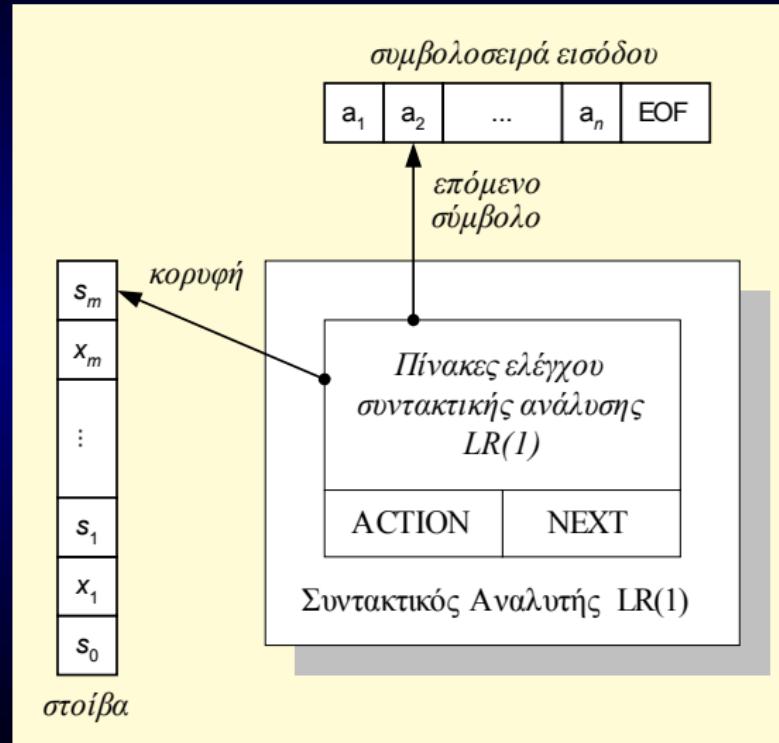
- ▶ ΣΑ ολίσθησης-ελάττωσης (shift-reduce)
  - ▶ Χρησιμοποιούν μια (αρχικά κενή) στοίβα όπου τοποθετούν σύμβολα της γραμματικής
  - ▶ Ολίσθηση (shift): μεταφορά ενός συμβόλου από την είσοδο στην κορυφή της στοίβας
  - ▶ Ελάττωση (reduce): αφαίρεση από την κορυφή της στοίβας του δεξιού μέλους ενός κανόνα και πρόσθεση του αριστερού μέλους
  - ▶ Επιτυχία: η στοίβα περιέχει μόνο το S και τα σύμβολα της εισόδου έχουν εξαντληθεί

ΣA bottom-up (iv)

βήμα	στοίβα	είσοδος	περιγραφή	
0	ϵ	r a , b	ολίσθηση	$S \rightarrow r B$
1	r	a , b	ολίσθηση	$B \rightarrow D \mid B , D$
2	r a	, b	ελάττωση με $D \rightarrow a$	$D \rightarrow a \mid b$
3	r D	, b	ελάττωση με $B \rightarrow D$	
4	r B	, b	ολίσθηση	
			(όχι ελάττωση με $S \rightarrow r B$)	
5	r B ,	b	ολίσθηση	
6	r B , b	ϵ	ελάττωση με $D \rightarrow b$	
7	r B , D	ϵ	ελάττωση με $B \rightarrow B , D$ (όχι ελάττωση με $B \rightarrow D$)	
8	r B	ϵ	ελάττωση με $S \rightarrow r B$	
9	S	ϵ	αναγνώριση	

ΣA bottom-up (v)

- ▶ LR(k)
- ▶ LR(0)
- ▶ SLR(1)
- ▶ LALR(1)
- ▶ LR(1)

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (i)

- ▶ Μεταεργαλείο bison: γεννήτορας ΣΑ LALR(1)
- ▶ Είσοδος: μεταπρόγραμμα που περιγράφει τη σύνταξη και τις σημασιολογικές ρουτίνες
- ▶ Έξοδος: πρόγραμμα σε C
  - ▶ Η συνάρτηση `yyparse` υλοποιεί το ΣΑ
  - ▶ Επιστρέφει 0 αν αναγνωριστεί η συμβολοσειρά εισόδου ή 1 σε περίπτωση συντακτικού σφάλματος
  - ▶ Συνεργάζεται με το λεκτικό αναλυτή (συνάρτηση `yylex`)

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (ii)

- Δομή του μεταπρογράμματος

Μέρος Α

%%

Μέρος Β

%%

Μέρος Γ

Και τα τρία μέρη μπορούν να είναι κενά

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (iii)

► Μέρος A, περιέχει

- Σχόλια, όπως στη C
- Κώδικα C, μέσα σε %{ και %}
- Δηλώσεις λεκτικών μονάδων
- Δηλώσεις τελεστών της αρχικής γλώσσας
(προτεραιότητα, προσεταιριστικότητα)
- Δήλωση του συνόλου σημασιολογικών τιμών (τύπος YYSTYPE ή με χρήση του %union)
- Δήλωση του τύπου της σημασιολογικής τιμής κάθε συμβόλου

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (iv)

► Μέρος A, παράδειγμα

```
%{  
void ERROR (const char msg []);  
%}  
  
%token T_program "program"  
%token T_div T_mod  
%token T_if T_then T_else  
  
%nonassoc '=' '<' '>'  
%left '+' '-'  
%left '*' '/' T_div T_mod
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (v)

- Μέρος Α, παράδειγμα (συνέχεια)

```
%union{
    int i;
    double f;
    char str[80];
}

%token<str> T_id
%token<i>    T_int_const
%token<f>    T_float_const

%type<f>    expression
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (vi)

- ▶ Μέρος Β, περιέχει:
  - ▶ τους κανόνες παραγωγής σε μορφή BNF
  - ▶ σημασιολογικές ρουτίνες που εκτελούνται κατά τη συντακτική ανάλυση
- ▶ Οι κανόνες έχουν τη μορφή:

$$\begin{array}{lcl} A & : & x_1^1 \ x_2^1 \ \dots \ x_{m_1}^1 \\ | & & x_1^2 \ x_2^2 \ \dots \ x_{m_2}^2 \\ & & \dots \\ | & & x_1^n \ x_2^n \ \dots \ x_{m_n}^n \\ ; & & \end{array}$$

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (vii)

► Μέρος Β, παράδειγμα

```
program      : { count=0; } block_list
               { printf("Counted %d block(s)\n",
                     count); }
               ;
block_list   : /* nothing */
               | block_list block { count++; }
               ;
block        : "begin" block_list "end"
               ;

```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (viii)

- ▶ Μέρος Γ, περιέχει κώδικα C
- ▶ Το μεταπρόγραμμα του bison αναλαμβάνει τον κεντρικό έλεγχο του μεταγλωττιστή που επιτυγχάνεται με τη συνεργασία των παρακάτω:
  - ▶ του λεκτικού αναλυτή
  - ▶ του συντακτικού αναλυτή
  - ▶ του πίνακα συμβόλων
  - ▶ του σημασιολογικού αναλυτή
  - ▶ του γεννητορα ενδιάμεσου κώδικα

Υλοποίηση ΣA με το bison (ix)

- Μέρος Γ, παράδειγμα

```
void yyerror (const char * msg)
{
    fprintf(stderr,
            "syntax error in line %d: %s\n",
            linecount, msg);
    exit(1);
}

int main ()
{
    return yyparse();
}
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (x)

- ▶ Παράδειγμα με σημασιολογικές τιμές

$E \rightarrow T$

$E \rightarrow E + T$

$T \rightarrow F$

$T \rightarrow T * F$

$F \rightarrow (E)$

$F \rightarrow \text{num}$

- ▶ Ζητούμενο: να κατασκευαστεί ΣΑ που να υπολογίζει την τιμή μιας αριθμητικής έκφρασης

Υλοποίηση ΣA με το bison (xi)

- ▶ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
%{  
typedef int YYSTYPE;  
%}
```

```
%token T_num
```

```
%%
```

```
program :  
    expression { printf("Value: %d\n", $1); }  
;
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xii)

► Παράδειγμα ($\sigma_{\text{υνέχεια}}$)

expression :

```
term { $$ = $1; }
| expression '+' term { $$ = $1 + $3; }
;
```

term :

```
factor { $$ = $1; }
| term '*' factor { $$ = $1 * $3; }
;
```

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xiii)

► Παράδειγμα (συνέχεια)

factor :

```
'(' expression ')'
| T_num { $$ = $1; }
;
```

%%

► Παραλείπονται στο Μέρος Γ:

- η συνάρτηση **yylex** (πιθανώς σε ξεχωριστό αρχείο, αν χρησιμοποιηθεί το **flex**)
- οι συναρτήσεις **yyerror** και **main**

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xiv)

- ▶ Παράδειγμα — Υλοποίηση ΛΔ χειρωνακτικά

```
int yylex ()  
{  
    int c;  
  
    while (isspace(c = fgetc(stdin)));  
    if (isdigit(c)) {  
        yyval = c - '0';  
        while (isdigit(c = fgetc(stdin)))  
            yyval = yyval * 10 + c - '0';  
        ungetc(c, stdin);  
        return T_num;  
    }  
}
```

Στο μέρος Γ

Υλοποίηση ΣA με το bison (xv)

- ▶ Παράδειγμα (σ υνέχεια)

```
if (strchr("/*()", c)) return c;
if (c != EOF)
    fprintf(stderr, "Illegal character: %c\n", c);
return 0;
}
```

- ▶ Αυτοματοποίηση της μεταγλώττισης του ΣA

```
mytest1: mytest1.y
        bison mytest1.y
        gcc -o mytest1 mytest1.tab.c
```

Makefile

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xvi)

- ▶ Παράδειγμα — Υλοποίηση ΛΑ με το flex

```
%{  
#include "mytest2.tab.h"  
%}
```

```
%%
```

```
[0-9]+ { yyval = atoi(yytext); return T_num; }  
  
\(|\)|\+|\/* { return yytext[0]; }  
[ \t\n]+ { /* nothing */ }  
. { yyerror("illegal character"); }
```

```
%%%
```

mytest2.l

Υλοποίηση ΣΑ με το bison (xvii)

- ▶ Αυτοματοποίηση της μεταγλώττισης ΛΑ και ΣΑ

```
mytest2: mytest2.l mytest2.y  
        bison -d mytest2.y  
        flex -s mytest2.l  
        gcc -o mytest2 mytest2.tab.c lex.yy.c \  
             -lfl
```

Makefile

- ▶ Επίλυση συγκρούσεων στο bison

- ▶ shift-reduce: πάντα reduce
- ▶ reduce-reduce: ο πρώτος κανόνας

ΣA top-down (i)

- ▶ Η συντακτική ανάλυση ξεκινά από τη ρίζα
- ▶ Κάθε φορά, αναζητά:
  - ▶ το μη τερματικό σύμβολο που θα αντικατασταθεί
⇒ συνήθως επιλέγεται το αριστερότερο
  - ▶ τον κανόνα παραγωγής που θα εφαρμοστεί
⇒ βάσει των επόμενων k λεξικών μονάδων στη συμβολοσειρά εισόδου: $LL(k)$
- ▶ Επαναλαμβάνεται μέχρι να εξαντληθούν τα μη τερματικά

Γραμματικές $LL(1)$

- ▶ Απαραίτητες προϋποθέσεις:
  - ▶ Απουσία αριστερής αναδρομής (άμεσης ή έμμεσης)
  - ▶ Απουσία κοινού προθέματος σε εναλλακτικούς κανόνες
- ▶ Μερικές φορές είναι δυνατός ο μετασχηματισμός μιας γραμματικής σε ισοδύναμη $LL(1)$
  - ⇒ απαλοιφή αριστερής αναδρομής
  - ⇒ αριστερή παραγοντοποίηση

Μετασχηματισμός σε $LL(1)$

► Αντικατάσταση

$$\begin{array}{lcl} A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n & \Rightarrow & A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n \\ B \rightarrow \beta_1 A \beta_2 & & B \rightarrow \beta_1 \alpha_1 \beta_2 \mid \dots \mid \beta_1 \alpha_n \beta_2 \end{array}$$

► Αριστερή παραγοντοποίηση

$$A \rightarrow \alpha \beta_1 \mid \dots \mid \alpha \beta_n \Rightarrow \begin{array}{l} A \rightarrow \alpha B \\ B \rightarrow \beta_1 \mid \dots \mid \beta_n \end{array}$$

► Απαλοιφή άμεσης αριστερής αναδρομής

$$\begin{array}{lcl} A \rightarrow A\alpha_1 \mid \dots \mid A\alpha_n \mid \beta_1 \mid \dots \mid \beta_m \\ \Rightarrow \qquad \qquad \qquad A \rightarrow \beta_1 B \mid \dots \mid \beta_m B \\ \qquad \qquad \qquad B \rightarrow \alpha_1 B \mid \dots \mid \alpha_n B \mid \epsilon \end{array}$$

ΣA αναδρομικής κατάβασης

$A \rightarrow \alpha_1 \mid \dots \mid \alpha_n$

μετατρέπεται σε κώδικα της μορφής:

if $token \in \text{FIRST}(\alpha_1)$ **then**

κώδικας για την αναγνώριση της α_1

...

else if $token \in \text{FIRST}(\alpha_n)$ **then**

κώδικας για την αναγνώριση της α_n

else if $\epsilon \notin \text{FIRST}(\alpha_1) \cup \dots \cup \text{FIRST}(\alpha_n)$ **then**

συντακτικό σφάλμα

else if $token \notin \text{FOLLOW}(A)$ **then**

συντακτικό σφάλμα

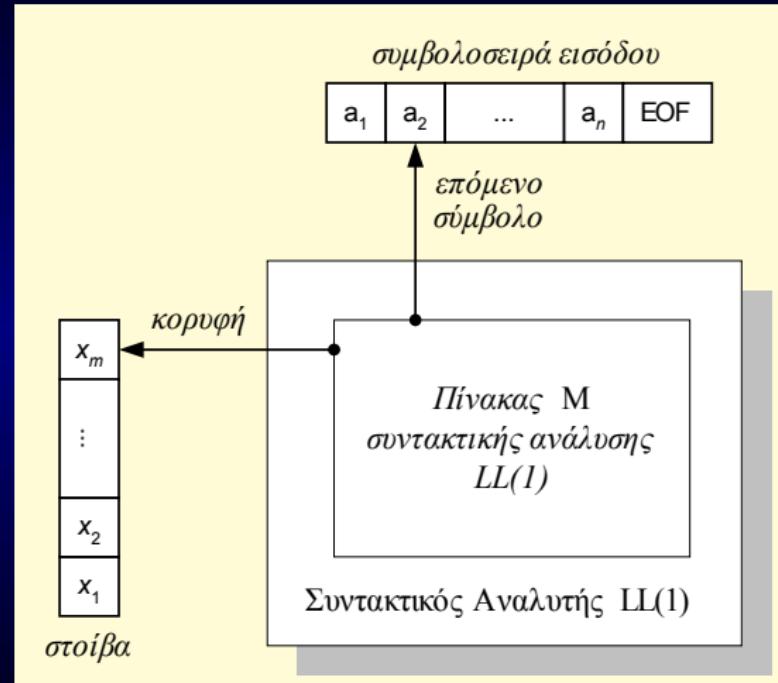
end if

ΣA $LL(1)$ (i)

- ▶ Χρησιμοποιούν μια **στοίβα** όπου τοποθετούν σύμβολα της γραμματικής — αρχικά μόνο το S
- ▶ Κάθε φορά εξετάζεται η κορυφή της στοίβας:
  - ▶ Αν είναι **τερματικό σύμβολο** και είναι το ίδιο με το επόμενο της συμβολοσειράς εισόδου, τότε αφαιρούνται και τα δύο
  - ▶ Αν είναι **μη τερματικό σύμβολο**, τότε ανάλογα με το επόμενο της συμβολοσειράς εισόδου εφαρμόζεται κάποιος κανόνας
- ▶ **Επιτυχία:** η στοίβα και η συμβολοσειρά εισόδου είναι άδειες

ΣA $LL(1)$ (ii)

Ο αλγόριθμος
κατασκευής του
πίνακα M ορίζει
την οικογένεια των
γλωσσών $LL(1)$

Kατασκευή ΣΑ LL(1)

$E \rightarrow T E'$	$\text{FIRST}(E) = \text{FIRST}(T) = \text{FIRST}(F) = \{\text{id}, ()\}$
$E' \rightarrow + T E' \epsilon$	$\text{FIRST}(E') = \{+, \epsilon\}$
$T \rightarrow F T'$	$\text{FIRST}(T') = \{*, \epsilon\}$
$T' \rightarrow * F T' \epsilon$	$\text{FOLLOW}(E) = \text{FOLLOW}(E') = \{(), \text{EOF}\}$
$F \rightarrow (E) \text{id}$	$\text{FOLLOW}(T) = \text{FOLLOW}(T') = \{+, (), \text{EOF}\}$
	$\text{FOLLOW}(F) = \{*, +, (), \text{EOF}\}$

	id	$+$	$*$	$($	$)$	EOF
E	$E \rightarrow TE'$			$E \rightarrow TE'$		
E'		$E' \rightarrow + TE'$			$E' \rightarrow \epsilon$	$E' \rightarrow \epsilon$
T	$T \rightarrow FT'$			$T \rightarrow FT'$		
T'		$T' \rightarrow \epsilon$	$T' \rightarrow *FT'$		$T' \rightarrow \epsilon$	$T' \rightarrow \epsilon$
F	$F \rightarrow \text{id}$			$F \rightarrow (E)$		

Λειτουργία ΣΑ LL(1)

0	E	id + id * id EOF	$E \rightarrow T E'$
1	$E' T$	id + id * id EOF	$T \rightarrow F T'$
2	$E' T' F$	id + id * id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
3	$E' T' \text{id}$	id + id * id EOF	
4	$E' T'$	+ id * id EOF	$T' \rightarrow \epsilon$
5	E'	+ id * id EOF	$E' \rightarrow + T E'$
6	$E' T +$	+ id * id EOF	
7	$E' T$	id * id EOF	$T \rightarrow F T'$
8	$E' T' F$	id * id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
9	$E' T' \text{id}$	id * id EOF	
10	$E' T'$	* id EOF	$T' \rightarrow * F T'$
11	$E' T' F *$	* id EOF	
12	$E' T' F$	id EOF	$F \rightarrow \text{id}$
13	$E' T' \text{id}$	id EOF	
14	$E' T'$	EOF	$T' \rightarrow \epsilon$
15	E'	EOF	$E' \rightarrow \epsilon$
16	ϵ	EOF	αναγνώριση

Κεφάλαιο 2: Τυπικές γλώσσες

(μέρος 3ο)

Κατηγορικές γραμματικές (i)

- ▶ Κατηγορική γραμματική (attribute grammar): γραμματική χωρίς συμφραζόμενα όπου κάθε σύμβολο φέρει ένα σύνολο κατηγορημάτων
- ▶ Οι τιμές των κατηγορημάτων υπολογίζονται βάσει του συντακτικού δέντρου:
  - ▶ Συνθετικά κατηγορήματα: οι τιμές τους εξαρτώνται μόνο από κατηγορήματα των παιδιών κάθε κόμβου
  - ▶ Κληρονομούμενα κατηγορήματα: οι τιμές τους εξαρτώνται μόνο από κατηγορήματα του “πατέρα” και των “αδελφών” κάθε κόμβου

Κατηγορικές γραμματικές (ii)

$E \rightarrow E + T$	{ $E^1.val := E^2.val + T.val$ }
$E \rightarrow T$	{ $E.val := T.val$ }
$T \rightarrow T * F$	{ $T^1.val := T^2.val * F.val$ }
$T \rightarrow F$	{ $T.val := F.val$ }
$F \rightarrow (E)$	{ $F.val := E.val$ }
$F \rightarrow \text{num}$	{ $F.val := \text{num}.val$ }

Σημασιολογικοί χανόνες

Κεφάλαιο 5:

Πίνακας συμβόλων

Πίνακας συμβόλων

- ▶ Συγκεντρώνει πληροφορίες για τα **ονόματα** που εμφανίζονται στο αρχικό πρόγραμμα
- ▶ Ονόματα είναι:
  - ▶ το πρόγραμμα
  - ▶ οι μεταβλητές
  - ▶ τα υποπρογράμματα (διαδικασίες, συναρτήσεις)
  - ▶ οι παράμετροι των υποπρογραμμάτων
  - ▶ οι ετικέττες εντολών
  - ▶ οι σταθερές
  - ▶ οι τύποι δεδομένων

Χαρακτηριστικά ονομάτων

- ▶ Κατηγορία αποθήκευσης (storage class)
  - ▶ Καθολικές μεταβλητές (global variables)
  - ▶ Μεταβλητές στοιβας (stack variables)
  - ▶ Στατικές μεταβλητές (static variables)
- ▶ Εμβέλεια (scope)
- ▶ Ορατότητα (visibility)
- ▶ Διάρκεια ζωής (lifetime)

Περιεχόμενα πίνακα συμβόλων

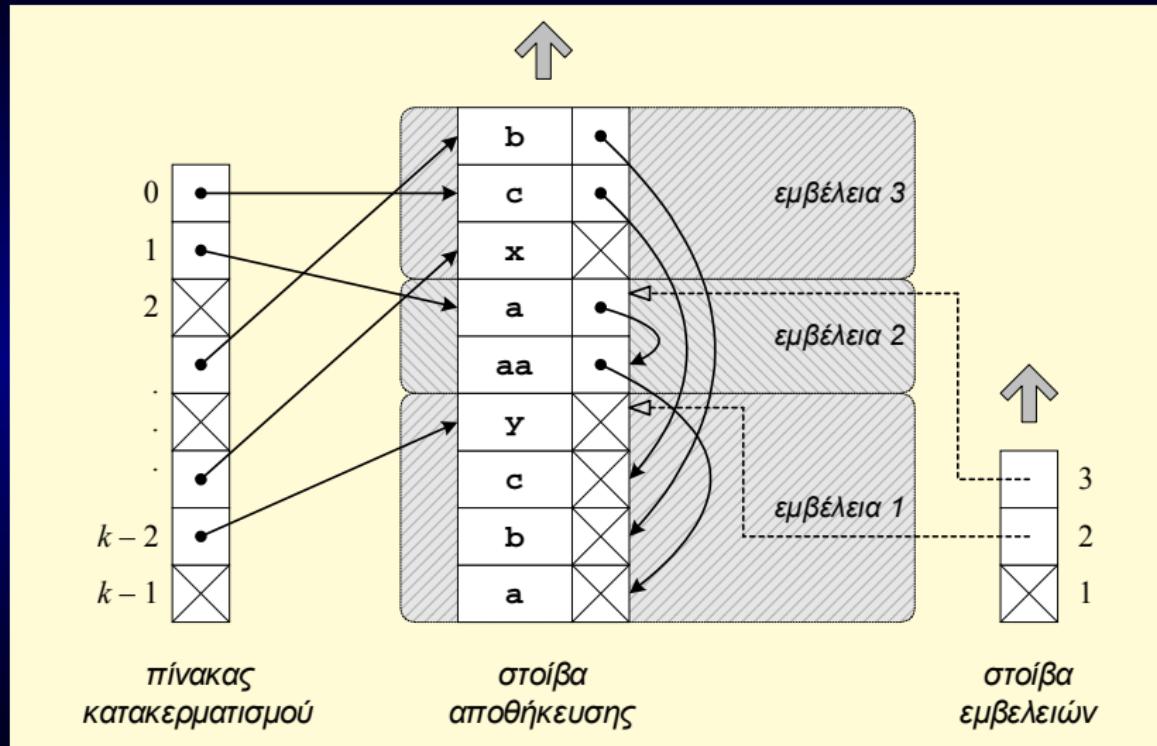
- ▶ Εμβέλεια (έμμεσα)
- ▶ Ορατότητα (έμμεσα)
- ▶ Διάρκεια ζωής
- ▶ Τύπος
- ▶ Θέση (διεύθυνση μνήμης, καταχωρητής, ...)
- ▶ Αριθμός παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τύπος παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τρόπος περάσματος παραμέτρων υποπρογράμματος
- ▶ Τύπος αποτελέσματος συνάρτησης

Οργάνωση πίνακα συμβόλων

- ▶ Βασικές λειτουργίες
  - ▶ Προσθήκη ονόματος
  - ▶ Αναζήτηση ονόματος
  - ▶ Διαγραφή ονόματος ή ομάδας ονομάτων
- ▶ Κόστος προσθήκης ή αναζήτησης ανάλογα με την υλοποίηση:

γραμμική λίστα	$O(n)$
δυαδικό δέντρο αναζήτησης	$O(\log n)$
πίνακας κατακερματισμού	$O(n/k)$

Υλοποίηση με ΠΚ

Κεφάλαιο 6:

Σημασιολογική ανάλυση

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ Σύνταξη: μορφή και δομή των καλώς σχηματισμένων προγραμμάτων

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη:** μορφή και δομή των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία:** ερμηνεία των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη:** μορφή και δομή των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία:** ερμηνεία των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
  - ▶ **Στατική σημασιολογία:** εντοπισμός σημασιολογικών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της μεταγλώττισης

Σύνταξη και σημασιολογία

- ▶ **Σύνταξη:** μορφή και δομή των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
- ▶ **Σημασιολογία:** ερμηνεία των χαλώς σχηματισμένων προγραμμάτων
  - ▶ **Στατική σημασιολογία:** εντοπισμός σημασιολογικών σφαλμάτων κατά τη διάρκεια της μεταγλώττισης
  - ▶ **Δυναμική σημασιολογία:** απόδοση ερμηνείας στα προγράμματα κατά την εκτέλεσή τους

Στατική σημασιολογία (i)

- ▶ Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto \text{integer}, x \mapsto \text{real} \}$$

Στατική σημασιολογία (i)

- ▶ Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto \text{integer}, x \mapsto \text{real} \}$$

- ▶ Σχέση αντιστοίχισης τύπων

$$\Gamma \vdash E : \tau$$

Στατική σημασιολογία (i)

- ▶ Περιβάλλοντα τύπων

$$\Gamma_1 = \{ i \mapsto \text{integer}, x \mapsto \text{real} \}$$

- ▶ Σχέση αντιστοίχισης τύπων

$$\Gamma \vdash E : \tau$$

- ▶ Κανόνες τύπων

$$\frac{\Gamma \vdash E_1 : \text{integer} \quad \Gamma \vdash E_2 : \text{integer}}{\Gamma \vdash E_1 + E_2 : \text{integer}}$$

Στατική σημασιολογία (ii)

► Παραγωγές τύπων

$$\frac{\Gamma_1 \vdash i : \text{integer} \quad \Gamma_1 \vdash 1 : \text{integer}}{\Gamma_1 \vdash i+1 : \text{integer}} \qquad \Gamma_1 \vdash x : \text{real}$$

$$\Gamma_1 \vdash (i+1)*x : \text{real}$$

Στατική σημασιολογία (ii)

- ▶ Παραγωγές τύπων

$$\frac{\Gamma_1 \vdash i : \text{integer} \quad \Gamma_1 \vdash 1 : \text{integer}}{\Gamma_1 \vdash i+1 : \text{integer}} \qquad \frac{}{\Gamma_1 \vdash x : \text{real}}$$

$$\Gamma_1 \vdash (i+1)*x : \text{real}$$

- ▶ Η αντιστοίχιση τύπων με κανόνες τύπων επεκτείνεται σε όλα τα τμήματα προγράμματος

$$\frac{\Gamma \vdash E : \text{boolean} \quad \Gamma \vdash S : \text{stmt}}{\Gamma \vdash \text{while } E \text{ do } S : \text{stmt}}$$

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων
- ▶ Αξιωματική σημασιολογία (axiomatic semantics)

Δυναμική σημασιολογία (i)

- ▶ Λειτουργική σημασιολογία (operational semantics)
⇒ ακολουθία υπολογιστικών βημάτων
- ▶ Δηλωτική σημασιολογία (denotational semantics)
⇒ μαθηματική συνάρτηση από το πεδίο των δεδομένων εισόδου στο πεδίο των αποτελεσμάτων
- ▶ Αξιωματική σημασιολογία (axiomatic semantics)
⇒ η ερμηνεία καθορίζεται έμμεσα μέσω λογικών προτάσεων που περιγράφουν ιδιότητες του προγράμματος

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- Η εντολή ανάθεσης $I=E$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

- Δηλωτική σημασιολογία

$$\mathcal{C}\llbracket I=E \rrbracket(s) = s[I \mapsto \mathcal{E}\llbracket E \rrbracket(s)]$$

Δυναμική σημασιολογία (ii)

- Η εντολή ανάθεσης $I=E$
  - Λειτουργική σημασιολογία

$$\frac{\langle E, \sigma \rangle \rightarrow v}{\langle I=E, \sigma \rangle \rightarrow \sigma[I \mapsto v]}$$

- Δηλωτική σημασιολογία

$$\mathcal{C}[\![I=E]\!](s) = s[I \mapsto \mathcal{E}[\![E]\!](s)]$$

- Αξιωματική σημασιολογία

$$\{ P[I \mapsto E] \} \ I=E \ \{ P \}$$

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- Έλεγχος τύπων

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

- ▶ Έλεγχος τύπων
  - π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα
- ▶ Έλεγχος ροής

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο

(C)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

► Έλεγχος μοναδικότητας

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

► Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

► Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

► Έλεγχος συνέπειας

Σημασιολογικός έλεγχος (i)

► Έλεγχος τύπων

π.χ. οι τελεστές εφαρμόζονται σε κατάλληλα τελούμενα

► Έλεγχος ροής

π.χ. όχι continue έξω από βρόχο (C)

π.χ. οι μεταβλητές αρχικοποιούνται πριν τη χρήση (Java)

► Έλεγχος ύπαρξης ονομάτων

π.χ. οι μεταβλητές ορίζονται πριν τη χρήση τους

► Έλεγχος μοναδικότητας

π.χ. οι σταθερές σε μία δομή case είναι μοναδικές (Pascal)

► Έλεγχος συνέπειας

π.χ. σωστό όνομα υποπρογράμματος στο end (Ada)

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\not\Rightarrow$ απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\not\Rightarrow$ απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης
- ▶ Μερικές φορές όμως είναι δυνατό να προβλεφθούν σφάλματα εκτέλεσης

Σημασιολογικός έλεγχος (ii)

- ▶ Απουσία σημασιολογικών σφαλμάτων $\not\Rightarrow$ απουσία σφαλμάτων εκτέλεσης
- ▶ Μερικές φορές όμως είναι δυνατό να προβλεφθούν σφάλματα εκτέλεσης

```
program p;
var x, y : integer;
begin
    read(x);
    y := 5/(x-x)
end.
```

Σύστημα τύπων

- ▶ Βασικοί τύποι (integer, boolean, real, char, ...)
- ▶ Σύνθετοι τύποι
  - ▶ Πίνακες (arrays)
  - ▶ Ζεύγη (products) και πλειάδες (tuples)
  - ▶ Εγγραφές (records)
  - ▶ Δείκτες (pointers)
  - ▶ Συναρτήσεις (functions)
- ▶ Τύποι και τιμές πρώτης τάξης (first class)

Απλές εκφράσεις, βασικοί έλεγχοι (i)

- ▶ Σημασιολογική ανάλυση στο **bison**
- ▶ **Σκοπός:** υπολογισμός του πεδίου type

```
%{  
typedef enum { TY_int, TY_real, TY_bool } Type;  
%}
```

```
%union{  
    char * n;  
    Type t;  
    struct { Type type; /* other fields */ } v;  
    ...  
}  
%
```

```
%type<n> T_id  
%type<t> typename  
%type<v> expression
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί έλεγχοι (ii)

expression :

```
T_intconst           { $$ .type = TY_int;  }
| T_realconst        { $$ .type = TY_real; }
| '(' expression ')' { $$ .type = $2.type; } ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί έλεγχοι (ii)

```
expression :  
    T_intconst          { $$ .type = TY_int; }  
  | T_realconst        { $$ .type = TY_real; }  
  | '(' expression ')' { $$ .type = $2.type; } ;
```

```
expression : T_id  
{  
    Entry * id = lookup($1);  
  
    if (id != NULL && id->kind == K_variable)  
        $$ .type = id->type;  
    else  
        yyerror("identifier not found");  
} ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί έλεγχοι (ii)

```
expression : expression "mod" expression
{
    if ($1.type == TY_int && $3.type == TY_int)
        $$ .type = TY_int;
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

Απλές εκφράσεις, βασικοί έλεγχοι (ii)

```
expression : expression "mod" expression
{
    if ($1.type == TY_int && $3.type == TY_int)
        $$ .type = TY_int;
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

```
statement : "while" expression "do" statement
{
    if ($2.type != TY_bool)
        yyerror("condition type mismatch")
} ;
```

Μετατροπές τύπων

(Type casting)

```
expression : '(' typename ')' expression
{
    if (isCastAllowed($2, $4.type))
        $$ . type = $2;
    else
        yyerror("illegal type cast");
} ;
```

Υπερφόρτωση τελεστών

(Overloading)

```
expression : expression '+' expression
{
    if ($1.type == TY_int)
        if ($3.type == TY_int)      $$ .type = TY_int;
        else if ($3.type == TY_real) $$ .type = TY_real;
        else yyerror("type mismatch");
    else if ($1.type == TY_real)
        if ($3.type == TY_int)      $$ .type = TY_real;
        else if ($3.type == TY_real) $$ .type = TY_real;
        else yyerror("type mismatch");
    else
        yyerror("type mismatch");
}
```

Πολυμορφικοί τελεστές

(Polymorphic operators)

```
typedef struct type_str {  
    enum { TY_integer, TY_real, TY_boolean, TY_ptr } code;  
    struct type_str * ptr_type;  
} Type;
```

Πολυμορφικοί τελεστές

(Polymorphic operators)

```
typedef struct type_str {
    enum { TY_integer, TY_real, TY_boolean, TY_ptr } code;
    struct type_str * ptr_type;
} Type;

expression : expression '^'
{
    if ($1.type.code == TY_ptr)
        $$ .type = *($$.type.ptr_type);
    else
        yyerror("type mismatch");
} ;
```

Συνώνυμα και ισοδυναμία τύπων

- ▶ Συνώνυμα τύπων (type aliases)

```
type complex = record
    re, im : real
end;
```

Συνώνυμα και ισοδυναμία τύπων

- ▶ Συνώνυμα τύπων (type aliases)

```
type complex = record
    re, im : real
end;
```

- ▶ Ισοδυναμία τύπων (type equivalence)

- ▶ Δομική ισοδυναμία
- ▶ Ονομαστική ισοδυναμία
- ▶ (Δηλωτική ισοδυναμία)

Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

(Subset types and subtyping)

```
var indexSmall    : 1..10;
    indexLarge    : 1..1000;
    indexGeneral : integer;
```

```
indexGeneral := indexSmall
indexLarge   := indexGeneral
```

Υποσύνολα τύπων και υποτύποι

(Subset types and subtyping)

```
var indexSmall    : 1..10;
    indexLarge    : 1..1000;
    indexGeneral : integer;
```

```
indexGeneral := indexSmall
indexLarge   := indexGeneral
```

► Υποτύποι

⇒ κυρίως σε αντικειμενοστρεφείς γλώσσες

Πολυμορφικοί τύποι

(Polymorphic types)

- ▶ Παραμετρικός πολυμορφισμός (templates, generics)

```
template <class T>
bool exists (int length, T array [], T element)
{
    for (int i=0; i < length; i++)
        if (array[i] == element)
            return true;
    return false;
}
```

Πολυμορφικοί τύποι

(Polymorphic types)

- ▶ Παραμετρικός πολυμορφισμός (templates, generics)

```
template <class T>
bool exists (int length, T array [], T element)
{
    for (int i=0; i < length; i++)
        if (array[i] == element)
            return true;
    return false;
}
```

- ▶ Συναρτησιακές γλώσσες

Αντιστοίχιση τύπων

- ▶ Στατική
- ▶ Δυναμική

Eξαγωγή τύπων

(Type inference)

Δυναμικός έλεγχος τύπων

- ▶ Επιβάλλεται όταν υπάρχει δυναμική αντιστοίχιση τύπων
- ▶ Πολλές φορές όμως απαιτείται και σε στατική αντιστοίχιση τύπων, π.χ. έλεγχος ορίων σε arrays της Pascal:

```
a[i] := 42
```

if $i \geq 0$ και $i \leq 100$ **then**

κώδικας για την ανάθεση του 42 στο $a[i]$

else

σφάλμα εκτέλεσης

end if